

2016

þÿ ” · ¼ ì ã ¹ ¿ Ç Á - ¿ Â ° ± ¹ ¿ ¹ ° ¿ ½ ¿ ¼ ¹ ° (

þÿ ™ É ã ® Æ , ‘ Æ Á ¿ ´ - Ä .

þÿ Á ì³ Á ± ¼ ¼ ± ” · ¼ ì ã ¹ ± Â ” ¹ ¿ ¯ ° · ã · Â , £ Ç ¿ » ® ÿ ¹ ° ¿ ½ ¿ ¼ ¹ ° î ½ • Æ ¹ ã ã · ¼ î ½ ° ± ¹ ” ¹ ¿ ¯ ° .

þÿ ± ½ µ Æ ¹ ã ã ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ Æ ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Æ

<http://hdl.handle.net/11728/8813>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αφροδιτη Ιωσήφ

Επιβλέπων καθηγητής: **Δρ. Χριστόδουλος Ακρίβος**

Πάφος, Κύπρος

2016

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στη Δημόσια Διοίκηση – Γενική Διοίκηση

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Υποβληθείσα για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Δημόσιας Διοίκησης – Γενικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αφροδιτη Ιωσήφ

Επιβλέπων καθηγητής: **Δρ. Χριστόδουλος Ακρίβος**

Πάφος, Κύπρος

2016

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

Copyright© Αφροδίτη Ιωσήφ 2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Allrightsreserved

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος Δημόσιας Διοίκησης – Γενική Διοίκηση του ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ.

Η έγκριση της δεν υποδηλώνει απαραίτητως και την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου Νεάπολις

**ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΔΕΡΦΙΑ ΜΟΥ ΓΙΑΤΙ ΟΛΑ
ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥΣ ΔΕΝ
ΕΚΦΡΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΛΟΓΙΑ...**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ως ελάχιστη ένδειξη ευγνωμοσύνης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της μεταπτυχιακής διατριβής μου Δρ. Χριστόδουλο Ακρίβο (καθηγητή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου), ο οποίος μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο θέμα, με στήριξε και με καθοδήγησε με τις εποικοδομητικές του συμβουλές και υποδείξεις καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου διατριβής. Η επιστημονική του κατάρτιση, το ανθρώπινο πνεύμα του, οι πολύτιμες συμβουλές και τα εύστοχα σχόλια του, διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία διεξαγωγής και ολοκλήρωσης της έρευνας μου.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στους γονείς και τ' αδέρφια μου για τη διαχρονική στήριξη των επιλογών μου και την κατανόηση στις δύσκολες στιγμές καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών αλλά και ολόκληρης της ζωής μου. Πάντοτε ήταν δίπλα μου και κάθε φορά που τους χρειαζόμουνα ήταν εκεί για να με στηρίξουν. Ένα μεγάλο ευχαριστώ και στο συνάδελφο κ. Σταμάτιο Γιαννουλάκη αλλά και στην κ. Ειρήνη για την πολύτιμη και ανεκτίμητη βοήθεια τους.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τους καθηγητές/τριες μου (Μεταπτυχιακού Προγράμματος Δημόσιας Διοίκησης του Νεάπολις Πάφου), ξεχωριστά τον καθένα, Δρ. Χριστόδουλο Ακρίβο, Δρ. Σπύρο Βλιάμο, Δρ. Κωνσταντίνο Αθανασόπουλο, Δρ. Γιώργο Μαρή, Δρ. Αντρέα Μολέσκη και Δρ. Γιώργο Μέργο για τις γνώσεις και τα εφόδια που μου μετέδωσαν.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί ένα από τους κύριους στόχους των κρατών ώστε να μπορεί το κράτος να προσφέρει ευημερία στους πολίτες του. Ωστόσο, ένας από τους κυριότερους παράγοντες που επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη είναι το δημόσιο χρέος.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως κύριο στόχο να αναλύσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας καθώς και να μελετήσει κατά πόσο το δημόσιο χρέος επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη ή όχι και σε ποιο βαθμό. Είναι πολύ σημαντικό να εξετάσουμε το δημόσιο χρέος διότι αφενός μεν είναι «κακό» για τις οικονομίες, αφετέρου δε υπάρχουν οικονομίες οι οποίες είναι πολύ ανεπτυγμένες αλλά την ίδια στιγμή «υποφέρουν» από μεγάλα ποσά δημόσιου χρέους δημιουργώντας έτσι στους πολιτικούς μια επείγουσα ανάγκη να κατανοήσουν τις επιπτώσεις του δημόσιου χρέους στην οικονομική ανάπτυξη.

Η εργασία διαρθρώνεται σε διάφορα μέρη τα οποία καλύπτουν σφαιρικά όλο το φάσμα του δημόσιου χρέους.

Αρχικά γίνεται μια γενική αναφορά στον όρο δημόσιο χρέος και οικονομική ανάπτυξη. Έπειτα ακολουθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση όπου παρουσιάζονται τα κύρια άρθρα στα οποία στηρίχθηκε η εργασία. Τα άρθρα αυτά θεωρούνται σημαντικά για αυτόν τον λόγο χρησιμοποιήθηκαν και στην εργασία μας λόγω του ότι η θεωρία στην οποία στηρίζονται παρουσιάζεται με επιχειρήματα τα οποία καθιστούν πιο ορθές τις μελέτες και χρησιμοποιούν εναλλακτικές μεθόδους εκτίμησης του μοντέλου.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο που υπάρχει στην βιβλιογραφία για το δημόσιο χρέος, το οποίο καταλήγει στο ότι ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν σε μια οικονομία το δημόσιο χρέος μπορεί να επηρεάζει διαφορετικά την οικονομική ανάπτυξη και με διαφορετική ένταση.

Επίσης, στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας αλλά και το οικονομετρικό υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται για την εξαγωγή αποτελεσμάτων. Πιο συγκεκριμένα, για σκοπούς εξαγωγής αποτελεσμάτων χρησιμοποιείται το μοντέλο Solow growth. Η εκτίμηση γίνεται με την μέθοδο OLS, μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων σε συνδιασμό με τα ανθεκτικά τυπικά σφάλματα για να εξαληφθεί το πρόβλημα της ετεροσκεδαστικότητας που παρουσιάζουν οι ανεξάρτητες μεταβλητές του μοντέλου. Εκτός από την εκτίμηση με την μέθοδο OLS, το μοντέλο μας εκτιμήθηκε και με την μέθοδο 2SLS για να περιοριστεί

η τυχόν ενδογένεια που ίσως υπάρχει στα δεδομένα του μοντέλου μας και με την μέθοδο TR για να εξαχθούν όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα αποτελέσματα.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται μια συνοπτική εικόνα των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση του μοντέλου τα οποία θα ληφθούν υπόψη στην ανάλυση του μοντέλου. Πρίν την εξαγωγή αποτελεσμάτων, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα τα οποία αναμένουμε με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο και την ανασκόπηση υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

Μετά, αφού εκτιμάται το μοντέλο χρησιμοποιώντας το οικονομετρικό πακέτο Stata 11 παρουσιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα, τα τελικά συμπεράσματα και οι προτάσεις βελτίωσης, τα οποία παρουσιάζουν μια επαρκή εικόνα σχετικά με το θέμα και σε μεγάλο βαθμό επαληθεύουν την βιβλιογραφία.

ABSTRACT

Economic growth is one of the main objectives of a country in order to ensure the welfare of its citizens. However, one of the main factors that slowdown economic growth is the public debt.

The main objective of this thesis is to analyze the factors affecting the economic growth of a country and to study whether the debt affects this growth or not and to what extent. It is very important to look at the public debt firstly because it is “bad”for the economies and, secondly because there are economies which are well developed, but at the same time "suffering" of large amounts of public debt thus creating an urgent need for politicians to understand the effects of public debt on economic growth.

The document is structured in various parts which cover comprehensively the entire spectrum of public debt.

Initially, the terms “public debt” and “economic growth” are discussed. After that, a literature review follows which presents the main articles which this work is based on. These articles are considered important and are thus used in our work because their underlying theory is presented with arguments that make studies more sound and use alternative estimation methods for the model.

The theoretical background on public debt that exists in the literature is then presented, concluding that depending on the conditions prevailing in an economy, debt can affect differently economic development and with different intensity.

Also, in this work we present the econometric model used to extract results. Specifically, for deriving the results the Solow growth model is used. The assessment is done using the OLS method, least squares method in combination with robust standard errors for eliminating the problem of heteroskedasticity that independent variables of the model have. Besides the OLS method, our model was assessed with the 2SLS method for limiting any endogeneity that may exist in our model’s data and with the TR method in order to extract the most reliable results possible.

Then follows an overview of the data used for the assessment of the model which will be taken into consideration when analyzing the model.

Before deriving any results, the expected results, based on the theoretical background and review of existing literature, are presented.

Then, after the model is assessed using the econometric package Stata 11, the empirical results and the final conclusions are investigated, which present an adequate picture of the issue and verify to a large extent the literature.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	vi
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	vii
ABSTRACT	ix
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	4
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	4
1.1 Έννοια και περιεχόμενο του όρου δημόσιο χρέος	4
1.2 Γενικά περί οικονομικής ανάπτυξης	6
1.3 Η σημασία του δημόσιου χρέους στην οικονομία	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	14
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	14
2.1 Είδος έρευνας	14
2.2 Μέθοδος	14
2.3 Περιορισμός στην έρευνα	16
2.4 Περιγραφή μεταβλητών	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	18
ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	18
3.1 Οικονομετρικό Υπόδειγμα	18
3.2 Δεδομένα	20
3.3 Περιγραφική Στατιστική	22
3.4 Αναμενόμενα Αποτελέσματα	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	33
ΤΕΛΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	33
4.1 Εμπειρικά Αποτελέσματα	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	37
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	37
5.1 Αποτελέσματα	37
5.2 Προτάσεις	38
Παράρτημα	41
Βιβλιογραφία	53
Ελληνική Βιβλιογραφία:	53
Ξένη Βιβλιογραφία:	53